

1.ÜNİTE

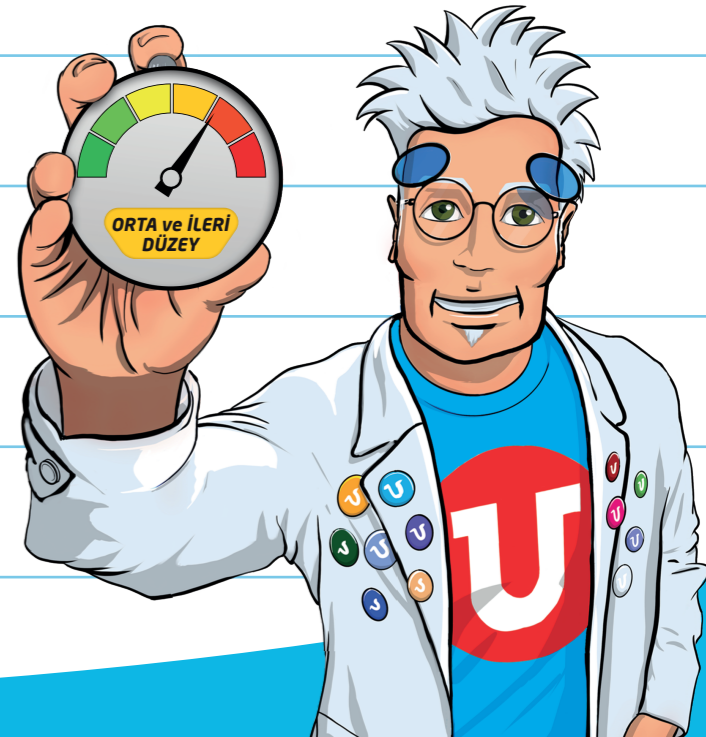

TYT Orta ve İleri Düzey Türkçe Soru Bankası

Noktalama İşaretleri - II

FATMA GÜL ÖRS

NOKTALAMA İŞARETLERİ - II

İKİ NOKTA (:)

★: Kendisinden sonra örnek verilecek cümlenin sonuna konur:

Örnek:

→ Yeni harfler alındıktan sonra eski yazı ile bir tek sözcük bile yazmayan iki kişi görmüşümdür: Atatürk ve İnönü!

→ - Buğdayla arpadan başka ne biter bu topraklarda?
Ziraatçı sayar: yulaf, pancar, zerzevat, tütün...

★: Kendisinden sonra açıklama yapılacak cümlenin sonuna konur:

Örnek:

→ Bu kararın istinat ettiği en kuvvetli muhakeme ve mantık şu idi: Esas, Türk milletinin haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşamasıdır.

(Mustafa Kemal Atatürk)

→ Kendimi takdim edeyim: Meclis kâtiplerindenim.

★: Edebî eserlerdeki karşılıklı konuşmalarda, konuşan kişinin adından sonra konur:

Örnek:

→ Bilge Kağan: Türklerim, işitin!

Üstten gök çökmedikçe

alttan yer delinmedikçe

ülkenizi, törenizi kim bozabilir sizin?

★: Genel Ağ adreslerinde kullanılır:

Örnek:

→ <http://tdk.org.tr>

ÜÇ NOKTA (:)

★: Tamamlanmamış cümlelerin sonuna konur:

Örnek:

→ Ne çare ki çirkinliği hemencecik ve herkes tarafından görülüyordu da, bu yanı...

★: Kaba sayıldığı için veya bir başka sebepten ötürü açıklanmak istenmeyen sözcük ve bölümlerin yerine konur:

Örnek:

→ Arabacı B... 'a yaklaştığını söylüyor, ikide bir fırsat bularak arabanın içine doğru başını çeviriyordu.

★: Alıntılarda; başta, ortada ve sonda alınmayan sözcük ve bölümlerine konur:

Örnek:

→ ... derken şehrin öte başından boğuk boğuk sesler gelmeye başladı...

★: Sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümün okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmak için konur:

Örnek:

→ Sana uğurlar olsun... Ayrılıyor yolumuz!

★: Birtakım bölümler, örnekler sayıldıktan sonra “gibi” anlamında kullanılır:

Örnek:

→ Her türlü ad yalın olarak kullanılabilir: ağaç, ev, kuş...

★: Karşılıklı konuşmalarda, yeterli olmayan, eksik bırakılan cevaplarda kullanılır:

Örnek:

→ – Yabancı yok!

→ – Kimsin?

→ – Ali...

→ – Hangi Ali?

→ – ...

★ NOT: Üç nokta yerine iki veya daha çok nokta kullanılmaz.

SORU İŞARETİ (?)

★: Soru bildiren cümle veya sözlerin sonuna konur:

Örnek:

- Ne zaman tükenecek bu yollar, arabacı?
- Sular mı yandı? Neden tunca benziyor mermer?

★ NOT: Soru eki ve soru sözcüğü kullanılmadan ezgili söyleyişlerde soru işareti kullanılır:

Örnek:

- Gümrükteki memur başını kaldırdı:
  - Adınız?

★: Bilinmeyen, kesin olmayan veya şüpheyle karşılanan yer, tarih vb. durumlar için kullanılır:

Örnek:

- Yunus Emre (1240?-1320), (Doğum yeri: ?).
- Ankara'dan Konya'ya 1,5 (?) saatte gitmiş.

★ **NOT:** mı / mi eki -ınca / -ince anlamında zarf-fiil işleviyle kullanıldığında soru işareti konmaz:

Örnek:

→ Akşam oldu mu sürüler döner.

→ Hava karardı mı eve gideriz.

★ **NOT:** Soru ifadesi taşıyan sıralı ve bağlı cümlelerde soru işareti en sona konur:

Örnek:

→ Çok yakından mı bu sesler, çok uzaklardan mı?

ÜNLEM İŞARETİ (!)

★: Sevinç, kıvanç, acı, korku, şaşma gibi duyguları anlatan cümlelerin sonuna konur:

Örnek:

→ Hava ne kadar da sıcak!

→ Aşk olsun!

→ Ne kadar akıllı adamlar var!

★: Seslenme, hitap ve uyarı sözlerinden sonra konur:

Örnek:

→ Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!

(Mustafa Kemal Atatürk)

★ NOT: Ünlem işareti, seslenme ve hitap sözlerinden hemen sonra konulabileceği gibi cümlenin sonuna da konabilir:

Örnek:

→ Arkadaş, biz bu yolda türküler tuttururken

Sana uğurlar olsun... Ayrılıyor yolumuz!

★: Alay, kinaye veya küçümseme anlamı kazandırılmak istenen sözden hemen sonra yay ayraç içinde ünlem işareti kullanılır:

Örnek:

- İsteseymiş bir günde bitirirmiş (!) ama ne yazık ki vakti yokmuş (!).
- Adam, akıllı (!) olduğunu söylüyor.

★ NOT: Ünlemden sonra üç nokta yerine iki nokta konulması yeterlidir.

Örnek:

- Gök ekini biçer gibi!.. Başaklar daha dolmadan.

KISA ÇİZGİ (-)

★: Satıra sığmayan sözcükler bölünürken satır sonuna konur:

Örnek:

→ Soğuktan mı titriyordum, yoksa heyecandan, üzüntüden mi bilmem.

★: Ara sözleri ve ara cümleleri ayırmak için kullanılır:

Örnek:

→ Küçük bir sürü -dört inekle birkaç koyun- köye giren geniş yolun ağzında durmuştu.

★: Dil bilgisi incelemelerinde eklerin başında, eylemlerin sonunda kullanılır.

Örnek:

→ -de (ismin hâl eki)

→ yaz - (eylem)

★: Heceleri göstermek için kullanılır:

Örnek:

→ a - raş - tır - ma

→ bi - le - zik

→ öğ - ret - me - ne - vi

★: Sözcükler arasında “-den...-a, ve, ile, ila, arasında” anlamlarını vermek için kullanılır:

Örnek:

→ Türkçe-Fransızca Sözlük

→ Aydın-İzmir yolu

→ Türk-Alman ilişkileri

→ Ural-Altay dil grubu

→ 09.30-10.30

→ 1914-1918 Birinci Dünya Savaşı

UZUN ÇİZGİ (–)

★: Yazıda satır başına alınan konuşmaları göstermek için kullanılır. Buna konuşma çizgisi de denir.

Örnek:

→ Gözleri uzun uzun burkuldu kaldı bende, dedi:

– Hana sağ indi, ölü çıktı geçende!

★: Oyunlarda uzun çizgi konuşanın adından sonra da konuşabilir:

Örnek:

→ Sitki Bey: – Kaleyi kurtarmak için daha güzel bir çare var. Gerçekten ölecek adam ister.

İslam Bey : – Ben daha ölmedim.

★ NOT: Konuşmalar tırnak içinde verildiğinde uzun çizgi kullanılmaz.

EĞİK ÇİZGİ

★: Yan yana yazılması gereken durumlarda mısraların arasına konur:

Örnek:

→ Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak / Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak

★: Adres yazarken apartman numarası ile daire numarası arasına ve semt ile şehir arasına konur:

Örnek:

→ Altay Sokağı, No.: 21/6 Kurtuluş / ANKARA

★: Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur:

Örnek:

→ 18/11/1969

15/IX/1994

★: Dil bilgisinde eklerin farklı biçimlerini göstermek için kullanılır:

Örnek:

→ -a/-e, -an /-en, -lık /-lik, -madan /-meden

★: Genel Ağ adreslerinde kullanılır:

Örnek:

→ <http://tdk.gov.tr>

TIRNAK İŞARETİ (" ")

★: Başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak içine alınır:

Örnek:

→ Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinin ön cephesinde Atatürk'ün "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir." vecizesi yer almaktadır.

★ NOT: Tırnak içindeki alıntının sonunda bulunan işaret (nokta, soru işareti, ünlem işareti vb.) tırnak içinde kalır:

Örnek:

→ "Akıl yaşta değil, baştadır." atasözü yüzyılların tecrübesinden süzülüp gelen bir gerçeği ifade etmiyor mu?

→ "İzmir üzerine dünyada bir şehir daha yoktur!" diyorlar.

★: Özel olarak belirtmek istenen sözler tırnak içine alınır:

Örnek:

→ Yeni bir "barış taarruzu" başladı.

★: Cümle içerisinde kitapların ve yazıların adları ve başlıkları tırnak içine alınır:

Örnek:

→ Yahya Kemal'in bazı şiirleri "Kendi Gök Kubbemiz" adı altında çıktı.

★ **NOT:** Cümle içerisinde özel olarak belirtmek istenen sözler, kitapların ve yazıların adları ve başlıkları tırnak içine alınmaksızın koyu yazılarak veya eğik yazıyla (italik) dizilerek de gösterilebilir:

Örnek:

- Höyük sözü Anadolu'da *tepe* olarak geçer.
- Cahit Sitki'nin *Şairin Ölümü* şiirini Yahya Kemal çok sevmiştir.

★ **NOT:** Tırnak içine alınan sözlerden sonra kesme işareti kullanılmaz:

Örnek:

- Yahya Kemal'in "Aziz İstanbul"unu okudunuz mu?

TEK TIRNAK İŞARETİ (' ')

★: Tırnak içinde verilen ve yeniden tırnağa alınması gereken bir sözü belirtmek için kullanılır:

Örnek:

- Edebiyat öğretmeni “Şiirler içinde ‘Han Duvarları’ gibisi var mı?” dedi ve Faruk Nafiz’in bu güzel şiirini okumaya başladı.
- “Atatürk henüz ‘Gazi Mustafa Kemal Paşa’ idi. Benden ona dair bir kitap için ön söz istemişlerdi.”

YAY AYRAÇ

★: Cümlenin yapısıyla doğrudan doğruya ilgili olmayan açıklamalar için kullanılır:

Örnek:

→ Anadolu kentlerini, köylerini (Köy sözünü de çekinerek yazıyorum.) gezsek bile görmek için değil, kendimizi göstermek için geziyoruz.

★ NOT: Yay ayraç içinde bulunan özel isimler ve yargı bildiren anlatımlar büyük harfle başlar ve sonuna uygun noktalama işareti getirilir.

★ *NOT: Özel veya cins isme ait ek, ayrıktan önce yazılır:*

Örnek:

→ Yunus Emre'nin (1240?-1320)...

★: *Tiyatro eserlerinde ve senaryolarda konuşanın hareketlerini, durumunu açıklamak ve göstermek için kullanılır:*

Örnek:

→ İhtiyar – (Yavaş yavaş Kaymakama yaklaşır.) Ne oluyor beyefendi? Allah rızası için bana da anlatın...

(Reşat Nuri Güntekin)

★: Alıntıların aktarıldığı eseri veya yazarı göstermek için kullanılır:

Örnek:

→ Cihanın tarihi, vatanı uğrunda senin kadar uğraşan, kanını döken bir millet daha gösteremez. Senin kadar kimse kendi vatanına sahip olmaya hak kazanmamıştır. Bu vatan ya senindir ya kimsenin.

(Ahmet Hikmet Müftüoğlu)

★: Alıntılarda, başta, ortada ve sonda alınmayan sözcük ve bölümlerin yerine konulan üç nokta, yay ayraç içine alınabilir.

★: Bir söze alay, kinaye veya küçümseme anlamı kazandırmak için kullanılan ünlem işareti yay ayraç içine alınır.

★: Bir bilginin şüpheyle karşılandığını veya kesin olmadığını göstermek için kullanılan soru işareti yay ayraç içine alınır.

Köşeli Ayraç ([ ])

★: Ayraç içinde ayraç kullanılması gereken durumlarda yay ayraçtan önce köşeli ayraç kullanılır:

Örnek:

→ Halikarnas Balıkçısı [Cevat Şakir Kabaağaçlı (1886-1973)] en güzel eserlerini Bodrum'da yazmıştır.

★: Bibliyografik künyelere ilişkin bazı ayrıntıları göstermek için kullanılır:

Örnek:

→ Reşat Nuri [Güntekin], Çalığışu, Dersaadet, 1922.

Server Bedi [Peyami Safa]